SÖNDAG 29 SEPTEMBER 2013 EXPRESSEN VÄRLDEN SÖNDAG 35

STRIDSRUSTADE. En ung kvinnlig soldat rättar till uniformen på sin kollega.

ENORMT UPPTRÄDANDE. Mass Games är en färgsprakande uppvisning med 100 000 deltagare.

VISAR AKTNING. En ung kvinna bugar framför Kim Il Sung- och Kim Jong Il-statyer i brons.

DIKTATUREN INIFRÅN

Här är reportaget som regimen i Nordkorea inte vill att du ska läsa

PYONGYANG. **Expressens team låtsades vara turister för att komma in i ett av världens mest isolerade länder.**

För turisterna visar Nordkorea upp vacker natur, mausoleum och en dans- och gymnastikuppvisning med över 100 000 deltagare. Men under ytan finns angiverisystem, svält och förtryck.

Utsikten från 47:e våningen på Yanggakdo Hotel hade kunnat vara magnifik.

I stället är det en grå spökstad som breder ut sig nedanför det fyrstjärniga hotellet som är en av de högsta byggnaderna i Nordkoreas huvudstad Pyongyang.

Skorstenar från en handfull kolkraftverk spyr ut orenad gråsvart rök som lägger sig som ett hölje över staden och dess tre miljoner invånare.

Om siffran nu stämmer. När det gäller Nordkorea kan ingenting tas för givet. Landet är ett av de mest slutna i världen och styrs med järnhand av den egensinnige Kim Jong-Un, son till Kim Jong-Il som gick bort 2011.

Kim Jong-Un.

Västerländska journalister är inte populära. För att bli insläppta i landet har vi därför åkt in på turistvisum. Vi blir snabbt varse att ett besök i Nordkorea inte liknar något annat. Vi är hela tiden övervakade för att hindra att vi får en glimt av det som regimen vill dölja.

Och den listan är lång.

Nordkorea får återkommande uppmärksamhet på grund av sitt kärnvapenprogram. Men också för att ledaren Kim Jong-Un umgås med avdankade basketspelaren Dennis Rodman, skjuter pistol i tv och uppges ha låtit mörda sin exflickvän. Ibland tenderar nyhetsrapporteringen nästan till att bli raljant, som om landet är hela världens gycklare. Men för medborgarna finns ingen anledning att skratta.

Röda korset kallar situationen i Nordkorea för ”en humanitär kris”. Sanktionerna mot landet har i kombination med ett ålderdomligt jordbruk skapat matbrist och svält. För fyra år sedan beräknade WHO att en tredjedel av befolkningen led av undernäring och hunger. Extra svårt är det för de människor som bor i de bergområden som ofta drabbas av översvämningar och jordskred.

Den som blir sjuk kan inte lita på att få hjälp av sjukvården. Där råder brist på mediciner och modern utrustning. Det illa fungerande avloppssystemet bidrar dessutom till att sprida vattenburna sjukdomar.

Men de största bristerna är förstås de demokratiska.

Även om det på papperet finns ett parlament är det kommunistpartiet och ledaren Kim Jong-Un som bestämmer. Nordkoreaner i exil har berättat om både arbetsläger och tortyr.

Angiverisystemet är utbrett och har skapat ett samhälle där få vågar berätta vad de egentligen tycker. För makteliten kanske lyssnar.

Den misstanken finns även på vårt hotell. Femte våningen saknas helt på hissens panel med knappar och det har blivit något av en utmaning för gästerna att ta reda på vad som verkligen döljer sig där. Den mest populära teorin är att det handlar om en avlyssningscentral.

Vi bestämmer oss för att se efter med egna ögon och tar trapporna ner, men upptäcker snabbt att många av ståldörrarna som finns på varje våningsplanen är försedda med hänglås. Det går helt enkelt inte att ta sig in på den hemliga våningen.

> **Nordkoreaner i exil har berättat om både arbetsläger och tortyr.**

I stället hittar vi en olåst dörr på ett annat plan. Vi smiter in och upptäcker ett rum med några tunna madrasser på golvet.

En man blir totalt överrumplad när han ser oss i mörkret och får panik. Det här ska västerlänningar inte se. Han börjar skrika och vi försvinner snabbt ut i trapphuset igen. Det sannolika är att mannen bor på sin arbetsplats, ett öde han delar med många nordkoreaner.

Vilken roll man får i arbetslivet styrs av klass-

Artikeln fortsätter på nästa uppslag

UTBILDNINGSDAGS. En ung skolpojke med sin skoluniform.

STAD I SMOGG. Utsikten från 47:e våningen på Yanggakdo Hotel talar sitt tydliga språk om luftföroreningarna i staden.

KRIGSMÅLAT. Stridspropaganda i stället för reklamskyltar är en vanlig syn i landet. Texten på den här lyder: "Med målmedvetenhet och rätt anda erövrades universum, låt oss gå vidare med en förändringsfas för att bygga en ekonomisk supermakt!"

CENSUR. The Pyongyang Times är förmodligen den mest censurerade tidningen i världen.

FÅ BILAR. Bilar är en ovanlig syn i Nordkorea men i huvudstaden rullar det allt fler.

KOMMUNALT. Tunnelbanan vars gamla vagnar kommer från DDR, är ett snabbt transportmedel i Pyongyang.

De enda reklamskyltarna som finns är propagandatavlor

Fortsättning från föregående uppslag

tillhörighet. Det finns tre huvudkategorier: de fientliga, de vacklande och de lojala. Dessa är i sin tur indelade i många olika skikt. Vad som styr tillhörigheten är till exempel födelseplats, potentiell förmåga att arbeta för regimen och om det finns någon i släkten som deserterat.

De fientliga skickas ofta till arbetslägren i de nordöstra delarna av landet som sägs ha upp till 200 000 fångar. De vacklande, den lilla klick av vad vi kanske kan kalla medelklass, försöker arbeta stenhårt för att hålla sig precis under elitgruppen ”de lojala”.

En av de guider som håller ihop vår gruppresa, vi kan kalla henne Lee, har en enkel syn på Nordkoreas samhällsstruktur:

– Vi har bara en klass. Alla är på samma nivå, säger hon.

Lee berättar att medellönen i landet ligger mellan 600 och 1 200 kronor i månaden, men att ingen betalar skatt.

– Om du jobbar hårt kan du få en större lägenhet av regeringen, säger Lee som ska ta oss runt i staden på en noggrant koreograferad rundtur.

Minibussen kör längs rena gator där bara någon enstaka cigarettfimp syns till. Trafiken blir aldrig intensiv och bilarna, de flesta av kinesiska märken, är fortfarande få för att vara i en asiatisk huvudstad.

De lägenhetskomplex som är placerade närmast vägarna är färgglada och ser någorlunda hela ut. Men den som tittar mellan husen ser fallfärdiga grå cementblock, i många fall övervuxna med klätterväxter.

De enda reklamskyltarna som finns är propagandatavlor med missiler och soldater som proklamerar att USA fortfarande är den stora fienden.

– Vi lever i ett fantastiskt samhälle. Det finns inga problem i Nordkorea, säger Lee i mikrofonen.

Ingen av oss tror henne.

Danske Mikkel Kjer, 27, är en av deltagarna. Han studerar statsvetenskap i Sydkorea och tar tillfället i akt att ställa frågan var landets handikappade barn håller till.

– Varför ser man dem ingenstans? undrar han.

Lee har som vanligt svar på tal. De finns på en speciell skola, förklarar hon. Efteråt säger Mikkel Kjer:

– Guiden har för henne logiska förklaringar till allt, det som myndigheterna har lärt henne att hon ska säga. Hon har blivit indoktrinerad, precis som alla andra i Nordkorea. För hur kan det räcka med en enda skola för handikappade till 22 miljoner invånare?

Lee säger sig heller inte känna till några arbetsläger, ha kunskap om var Kim Jong-Un bor eller veta något om hans familj.

I stället ser hon ärligt ovetande ut när frågorna ställs.

Det som sticker ut mest under rundturen är besöket vid Kumusan Sun Memorial Palace – mausoleet där Kim Il-Sung och sonen Kim Jong-Ils balsamerade kroppar förvaras.

Att ta med sig mobiltelefoner eller kameror är det inte tal om. Med undantag för plånböcker måste alla personliga tillhörigheter lämnas utanför. Det råder också ett totalförbud mot tuggummi – både i munnen och i fickan. Klädseln ska vara vårdad och den som dyker upp i jeans släpps inte in.

Till slut står vi på rad och bugar framför ”The great leader”. Tre gånger vid varje sida av glasmontern, och likaså

Se mer från Nordkorea på webben.

längre upp i byggnaden vid gravplatsen tillägnad ”The dear leader”.

Vid varje vägg står en soldat. Några av dem snyftar. Alla har knappnålar med Kim 1, Kim 2 eller båda på bröstet – något som alla nordkoreaner ska bära varje dag från att de är 14 år gamla.

Att det inte har hänt särskilt mycket i landet under de 60 år som har gått sedan Koreakriget avslutades blir tydligt när vi kör ut från Pyongyang på sexfiliga Reunification Highway. Den ska ta oss 17 mil ner till DMZ, Korean Demilitarized Zone, som är gränsen mellan Nord- och Sydkorea och som trots namnet är den mest militärt övervakade i världen.

Resan tar tre timmar eftersom vägen är full av hål. Föraren försöker parera så gott han kan. Inga bilar syns till, bara några cyklister. Vi ser också förfallna höghus, vita getter betar längs vägen, gula risfält, nerhuggna träd och kala kullar. Miljön är skövlad sedan länge, och floderna är näst intill uttorkade trots att det enligt guiden Lee ”regnade massor i augusti under regnperioden”.

Vi närmar oss staden Kaesong, som även innefattar industriområdet där Sydkoreas industrier använder arbetskraften av tusentals nordkoreaner.

Efter att ha passerat åtskilliga vägspärrar kommer vi fram till 38:e breddgraden – den 25 mil långa och fyra kilometer breda gränsen mellan Nord- och Sydkorea.

Fotograf Jonas Gratzer ser chansen till en fin bild på en kvinna som sitter intill en vägg och passar på när guiderna tittar bort. Men det är uppenbart att angiverisystemet är djupt rotat. Chauffören har sett vad som pågår och ropar till guiderna och soldaterna. Lee kräver omedelbart att bilden raderas.

Tillbaka i Pyongyang är det mörkt och strålkastarna som belyser det 170 meter höga Juchetornet lockar även till sig stadens unga. Eftersom elen stängs av i hemmen vid särskilda tider samlas studenter i parken nedanför tornet och pluggar i strålkastarljuset.

Bredvid ligger ett mikrobryggeri och gruppen går in för att prova nordkoreanskt öl. Vid ett bord sitter två västerlänningar och det visar sig att de bor i staden sedan några år tillbaka. Mannen är affärsman och kvinnan arbetar på en ambassad.

De berättar gärna om sina erfarenheter, men vill inte säga sina namn eftersom regimen är känd för att deportera utlänningar som pratar negativt om landet. Våra guider sitter vid ett bord i närheten, så vi diskuterar lågmält.

Kvinnan berättar att människors desperation gör att de tvingas sälja sina egna barn:

– Det finns ett underskott på flickor i Kina så kineser åker över gränsen och köper flickor för cirka 6 500 kronor, säger hon.

> **Här använder man samma bedövningsmedel som Österuropa hade på 60-talet och handskarna slängs aldrig.**

Kvinnan berättar också att produktionen av metaamfetamin hela tiden ökar och att många nordkoreaner är beroende av drogen.

Hon förklarar också varför så många lägenheter på nedre botten har galler för fönstren. Det beror på att landets unga soldater, ibland inte äldre än 14 år, är så desperata efter mat att de gör inbrott för att få något att äta.

Sjukdomar som hiv sprids snabbt eftersom samma nålar används gång på gång inom sjukvården.

– Här använder man samma bedövningsmedel som Östeuropa hade på 60-talet och handskarna slängs aldrig, säger kvinnan.

Hade våra guider hört samtalet hade de omedelbart avbrutit det. Kanske är de nu för trötta för att orka bry sig eller lever i villfarelsen att vi blivit förda av ”Arirang Mass Games”, en dans- och gymnastikshow med 100 000 deltagare (jo, du läste rätt).

Guiderna berättade att ”de bästa barnen handplockas och får träna en timme varje dag efter skolan under ett par månader”.

Det västerländska par som vi träffade på restaurangen dricker öl med har en annan version. De berättar att barnen tas ur skolan och tränar i princip dygnet runt. Biljettintäkterna går sedan rakt ner i regeringsmedlemmarnas fickor.

Det och mycket annat skulle vi vilja prata med vanliga nordkoreaner om. Men det visar sig vara omöjligt. Sista dagen, när vi befinner oss i en park, hittar vi en lucka när guiderna tar en paus. Vi försöker prata med några nordkoreaner som åker rullskridskor och skjuter luftgevär.

De möter oss med artiga leenden och några av barnen säger ”hello”, men mer än så blir det inte. En av de vuxna ser sig nervöst omkring och undrar var vår guide är. Och det dröjer inte länge förrän Lee kommer springande med andan i halsen.

Linus Gabrielsson, 34, är en av deltagarna i gruppen och resonerar kring om det är moraliskt försvarbart att åka till Nordkorea som turist.

Han är väl medveten om att intäkterna stannar hos eliten och inte kommer den stora befolkningen till gagn. Gabrielsson ser ändå en poäng med att åka till Nordkorea:

– Då ser man det med egna ögon och kan sprida informationen till omvärlden.

PYONGYANG

Johan Augustin
redaktionen@expressen.se
TEXT

Jonas Gratzer
redaktionen@expressen.se
FOTO

STATEN ÄGER ALLA FÖRETAG

■ DPRK (Democratic People's Republic of Korea) har mellan 20 och 25 miljoner invånare (siffran är osäker).

■ Japan ockuperade Koreahalvön 1910–1945 och Kim Il-Sung hjälpte till att frigöra Korea (enligt nordkoreanerna var det enbart hans förtjänst, därav gudsdyrkan av honom).

■ Efter andra världskriget delades Korea på hälften, och två olika republiker bildades 1948.

■ Två år senare startade Koreakriget efter att Kim Il Sungs trupper invaderat Sydkorea.

■ Alla företag är statligt ägda. Inom jordbruket finns det kooperativ där lantbrukarna byter grödor med varandra.

■ Sanktionerna mot Nordkorea har slagit hårt mot landet. Den inhemska valutan won är värdelös utanför landets gränser. Det importera lyxprodukter.

JAGAS ÖVER HELA VÄRLDEN. Samantha Lewthwaite misstänks för inblandning i terrordådet i Nairobi. Foto: DEMOTIX

”Vita änkans” öde är som gjort för vita duken

Hmm, Rooney Mara, kanske?
Ja, i huvudrollen i den kommande filmen ”Vita änkan”.
För det är klart det måste bli en film någon gång om Samantha Lewthwaite.

Samantha Lewthwaite hamnade på förstasidan i tidningar runt om i världen i veckan: ”Världens mest jagade” var rubriken både hos oss på Expressen och exempelvis engelska The Sun.

Kanske var den 29-åriga trebarnsmamman inblandad i terrordådet i Kenya, kanske var hon det inte.

Men det livsöde som nu gjort henne till världens mest eftersträvade kvinna lär kittla manusförfattarna. Rooney Mara – känd bland annat för rollen som Lisbeth Salander i Hollywoodversionen av Stieg Larssons första bok – är i samma ålder och ser lite ut som ”Vita änkan”.

Det är så Lewthwaite kallats i brittisk press i flera år. Hon är änka efter Jermaine Lindsey, en av de fyra brittiska muslimer som sprängde sig själva och 52 andra i luften i London den 7 juli 2005.

Både Lindsey och Samantha Lewthwaite konverterade till islam. De är på många sätt säkerhetstjänsternas värsta mardröm. Hemmagrodda, svåra att upptäcka.

Grant kom från Jamaica, Lewthwaite föddes på Nordirland – pappan var brittisk soldat – och flyttade till engelska Aylesbury 1995.

Samantha Lethwaite beskrivs av personer som kände henne då som snäll, tystlåten men viljesvag. Inte alls något terroristvirke. Men vad vet man egentligen om en annan människa?

Samantha Lewthwaite fördömde sin make efter bombdådet 2005. Hon skulle några månader senare föda parets andra barn.

Men efter några år försvann hon. Hon bodde ett tag i Sydafrika under falskt namn och dök sedan upp i Kenya.

Efterlysningen från interpol gäller nu inte terrorattacken i Nairobi, utan en tidigare incident i Mombasa 2011 då kenyansk polis grep en annan britt och lade beslag på bombmaterial under en räd mot en lägenhet.

Det är möjligt att ”Vita änkans” fördömanden av maken bara var rökridåer. Hon verkar hur som helst ha lockats in i lika extrema jihadistkretsar som sin make och anslutit sig till al-Shabaab, beväpnad med bland annat flera falska pass.

En del vittnen i Nairobi påstår att en vit kvinna deltog i terrordådet där, men det kan förstås vara helt fel. Något säger mig att den brittiska säkerhetstjänsten inte skulle ha något emot om hennes kropp hittas i ruinerna av Westgate Center.

Möjligt är förstås också att hon inget alls har att göra med attacken i Kenya. Men hon verkar definitivt ha gjort resan från engelsk flicka via from muslim till något mycket värre.

En historia som gjort för vita duken är det hur som helst. Titeln skriver sig själv.

Mats Larsson
mats.larsson@expressen.se